ISSN 0131 – 0062. Овочівництво і баштанництво. 2014. Вип. 60
УДК: 635.261:631. 523

Л.І. Капустіна, Р.Г. Мельник, М.І. Губар,
кандидати с.-г. наук
Відділ селекції овочевих рослин
Інститут садівництва НААН України

НОВИЙ СОРТ ОЗИМОГО ЧАСНИКУ

В результаті селекційної роботи створено новий сорт озимого часнику Олександріївський.

***Ключові слова*:** часник, вихідний матеріал, сорт, продуктивність.

Вступ. Часник за вмістом сухих речовин і білків посідає одне із перших місць серед цибулевих культур. Серед овочевої продукції часник за своїм значенням є однією з провідних рослин, а за обсягами продажу на світовому продовольчому ринку овочів стоїть після капусти, буряку столового, моркви, томату та інших овочевих, за шкалою попиту на сьомому місці [2, 7]. Часник містить цінні елементи харчування, вітаміни і антибіотичні речовини – фітонциди, які наділені сильними знезаражувальними властивостями. Тому його широко використовують у медицині та ветеринарії, як приправу в кулінарії, солінні та маринуванні овочів [1].

На Україні площі під часником становлять 19–20 тис га, але попит на часник значно перевищує пропозицію. Потребу в часнику ми повністю задовольнити поки що не можемо, тому його доводиться завозити із-за кордону. Основною проблемою господарств, які сьогодні намагаються орієнтувати виробництво часнику на промислову основу, є дефіцит садивного матеріалу районованих сортів [2]. Тому вирішення питання щодо збільшення виробництва часнику за рахунок створення і впровадження нових сортів є першочерговим завданням, важливим і актуальним у наш час.

Мета. Створення середньостиглого сорту часнику озимого, стійкого до хвороб та несприятливих факторів середовища, з високими біологічно-цінними компонентами.

© Капустіна Л.І., Мельник Р.Г., Губар М.І., 2014.

Методика досліджень. Дослідження проведено на Київській дослідній станції ІОБ та відділі селекції овочевих рослин Інституту садівництва впродовж 2011–2113 рр. у природно-кліматичних умовах Лісостепової зони, ґрунт дослідної ділянки – чорнозем опідзолений малогумусний середньосуглинковий. Вміст гумусу в орному шарі (0–30 см) складає 2,25%, pH водної витяжки 5,8–6,2. Вміст рухомих форм: N – 3,6 мг, P_2O_5 – 15,6 мг, K_2O – 4,0 мг на 100 г ґрунту, сума ввібраних основ невисока –20,19 мг-екв.

Селекційна робота зі створення нового сорту часнику озимого проводилася відповідно до «Методики дослідної справи в овочівництві і баштанництві» [3], «Сучасних методів селекції овочевих і баштанних культур» [4]. Перспективні форми оцінювали за методикою державного сортовипробування [5]. Вихідний матеріал – місцеві форми часнику озимого, які відбиралися з різних агрокліматичних зон України. Робота проводилася в п'яти розсадниках: колекційному, доборів, попереднього і основного сортовипробування та розмноження. Статистичну обробку даних здійснювали за методиками, описаними Б.А. Доспеховим [6].

Результати досліджень. У результаті селекційної роботи клоновим добором із місцевої форми Кіровоградської області отримано новий середньостиглий, зимостійкий, високоврожайний сорт часнику Олександріївський. Новий сорт часнику озимого належить до підвиду стрілкуючий, багатоквітковий. Загальна висота рослини становить 50–60 см, несправжнє стебло – 23–28 см зі щільним розташуванням листя, яке має пряме та напівпряме положення відносно несправжнього стебла. Забарвлення листкових пластинок помірно зелене, 30–35 см завдовжки, 2,5–3,0 см завширшки. Із порожнини несправжнього стебла рослин виходить квітконосна стрілка до 50 см завдовжки. Стрілка закінчується кулястим суцвіттям, в якому розташовується до 150 повітряних цибулинок. Підземна цибулина за формою округло-плеската, колір покривних лусок світло фіолетовий, кількість зубків – 6–8, забарвлення луски зубка – коричневе, колір м'якоті зубка – білий.

Сорт Олександріївський – середньостиглий, зимостійкий, вегетаційний період до 100 діб з дружнім достиганням, товарна врожайність становить 10,05 т/га, маса підземної цибулини складає 56,0–68,0 г, максимальна до 100,0 г, маса одного зубка 7,0–10,0 г, стійкий до найпоширенішої хвороби (фузаріозу) (табл.1). Вміст у підземних цибулинах сухої розчинної речовини – 39,75%,

цукрів – 23,05%, аскорбінової кислоти – 16,65 мг/100 г. Рекомендується для вирощування в Лісостепу України.

Висновки. Створено новий середньостиглий сорт озимого часнику Олександріївський з урожайність понад 10 т/га, який передано до Державної служби з охорони прав на сорти рослин України для проведення експертизи.

Бібліографія.

1. Алексеева М. В. Чеснок. / М. В. Алексеева. – М. : Россельхозиздат, 1977. – 102 с.

2. Гончаров О. М. Сорт – важливий елемент технології вирощування часнику / О. М. Гончаров // Овочівництво і баштанництво : Міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Х., 2013. – Вип. 59. – С. 49-58.

3. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві / [За ред. Г. Л. Бондаренка, К. І. Яковенка]. – Х. : Основа, 2001. – 369 с.

4. Сучасні методи селекції овочевих і баштанних культур / [За ред. Т. К. Горової, К. І. Яковенка]. – Х., 2001. – 644 с.

5. Методика полевого опыта (с основами статистической обработки результатов исследований) / [Под ред. Б. А. Доспехов]. – М. : Агропромиздат, 1985. – 350 с.

6. Методика державного сортовипробування сільськогосподарських культур / [Під ред. В. В. Волкодава]. – 2001. – Вип. 4. – С. 32-33.

7. Попков В. А. Чеснок : биология, технология, экономика / В. А. Попков. – Минск : Наша Идея. 2012. – 768 с.

Л.И. Капустина, Р.Г. Мельник, М.И. Губар

Новый сорт озимого чеснока.

Резюме. В результате селекционной работы выведен новый сорт озимого чеснока Александриевский.

L.I. Kapustina, R.G. Melnik, M.I.Gubar

New variety of winter garlis.

Summary. As a result of selective breeding created a new variety of winter garlic Oleksandriyivsky.

1 – Характеристика основних господарських властивостей нового сорту часнику озимого Олександріївський

Показники	Рік	Олександ-ріївський	Промінь (стандарт)	± до стан-дарту
Кількість діб від масових сходів до масового підсихання нижніх листків, діб	2012 2013 середнє	96 97 96,5	102 96 99	-6 +1 -2,5
Загальна врожайність, т/га	2012 2013 середнє	7,8 12,4 10,1	6,4 7,6 7,0	+1,4 +4,8 +3,1
$НІР_{05}$, т/га	2012 2013	1,2 2,3		
Товарна врожайність, т/га	2012 2013 середнє	7,7 12,4 10,05	6,2 7,4 6,8	+1,5 +5,0 +3,25
$НІР_{05}$, т/га	2012 2013	1,1 2,1		
Маса товарної підземної цибулини, г	2012 2013 середнє	44,0 68,0 56,0	35,0 42,0 38,5	+9,0 +26,0 +17,5
Ураженість хворобами, %	2012 2013 середнє	– – –	1,0 0,5 0,75	-1,0 -0,5 -0,75
Зимостійкість, %	2012 2013 середнє	98 100 99	97 98 97,5	+1 +2 +1,5